

Міністерство освіти і науки України
Одеський національний університет імені І. І.Мечникова
Факультет психології та соціальної роботи

КЛІНІЧНА ПСИХОДІАГНОСТИКА

*Методичні рекомендації
для студентів спеціальності 053 «Психологія» другого
(магістерського) рівня вищої освіти*

Одеса
2023

УДК 159.9.072616-071(072)

К493

Укладач:

Юнг Н. В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної та клінічної психології

Рецензенти:

Родіна Н. В. – доктор психологічних наук, професор кафедри диференціальної і спеціальної психології Одеського Національного Університету імені І. І. Мечникова

Цибух Л. Н. – кандидат психологічних наук, зав. кафедри психології, соціальної роботи та інклюзивної освіти КЗВО Академія неперервної освіти Одеської обласної ради

*Рекомендовано до друку вченою радою факультету психології та соціальної роботи ОНУ імені І. І. Мечникова
Протокол № 3 від 21.12.2022 р.*

Клінічна психодіагностика: Методичні рекомендації до К493 курсу «Клінічна психодіагностика» для студентів спеціальності 053 «Психологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти / уклад. Н. В. Юнг. Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2023. 32 с.

Методичні рекомендації містять всю необхідну інформацію з дисципліни «Клінічна психодіагностика» для студентів спеціальності 053 «Психологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти на факультеті психології та соціальної роботи ОНУ імені І. І. Мечникова.

Методичні рекомендації призначено для студентів денної й заочної форми навчання за спеціальністю 053 «Психологія» і можуть бути використані студентами й викладачами відповідних кафедр. Ціль методичних рекомендацій – надати методичну допомогу студентам в підготовці до дисципліни «Клінічна психодіагностика».

УДК 159.9.072616-071(072)

© Юнг Н. В., укладання, 2023

© Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2023

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Структура навчальної дисципліни	8
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ КЛІНІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ.....	10
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. КЛІНІЧНА ПСИХОДІАГНОСТИКА ПАТАЛОГІЙ ПСИХІКИ	14
Теми практичних занять	20
Теми самостійної роботи	24
Питання курсу «Клінічна психодіагностика»	25
Рекомендована література	30

Вступ

Удосконалення навчально-виховного процесу належить до соціально-значущих завдань, виконання яких передбачає всебічне використання психологічних знань у формуванні особистості людини та підготовки його до творчої праці. Пропоновані методичні рекомендації покликані допомогти студентам в засвоєнні основних положень сучасної психології, яка вступає «в той етап свого розвитку, коли все більш виразною стає потреба переходу від аналітичного вивчення окремих психічних функцій, процесів і станів до синтезу накопичуваних даних, до розкриття інтегральних якостей людини, до розумінню його як цілісності».

Психологічна теорія покликана формувати не тільки науковий світогляд, а й служити дієвим засобом виховання і навчання. Тому в розгляді програмного матеріалу нами були включені питання, що мають безпосередній вихід у практику навчання і виховання. У зв'язку з цим з численних посібників з загальної психології відібрані ті матеріали, які розкривають інтегративні якості особистості і включають як загальну характеристику психічних явищ, так і окремі елементи із зазначенням на їх місце в цілісній структурі особистості. Матеріали поміщені у вигляді схем, що дають наочне кончина про структуру психічного явища і співвідношення його компонентів, визначення основних понять, що відносяться до даної теми.

Самостійна робота студентів є складовою навчального процесу у вищій школі. Внутрішня переробка лекційного матеріалу, формування власних оціночних суджень, прагнення до самоосвіти і творчого використання знань у майбутній професійній діяльності, є умовою успішного становлення фахівця. У всіх запропонованих національних стандартах в галузі освіти провідне місце відводиться самостійної творчої роботи студента. Входження України в Болонський процес, впровадження у вищих навчальних закладах кредитно-модульної системи навчання передбачає зміни в в навчальному процесі: в навчальних планах реалізується тенденція до

скорочення аудиторних годин і збільшення кількості годин, які відводяться на самостійну роботу студента.

Навчальний курс "Клінічна психодіагностика" є одним із курсів циклу професійної підготовки магістрів психологічного відділення і включає сплановані та рівномірно розподілені складові теоретичної та практичної підготовки. Мета курсу – розкрити психологічний зміст клінічної психодіагностики, сформувані у студентів уявлення про сучасні та актуальні дослідження в межах клінічної психодіагностики; сформувані загальнокультурні і професійні компетентності, у т.ч. можливість використовувати в прикладних дослідженнях базові знання з області теорії та методології психологічної науки.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**: а) загальних (ЗК): ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; ЗК.12. Здатність аналізувати власну діяльність та застосовувати методи когнітивної та емоційної регуляції власної діяльності, фізичного та психічного стану.

б) фахові компетентності спеціальності (СК): а) СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій; СК6. Здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження; СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації; СК.13. Здатність визначати й пояснювати психологічні механізми формування, функціонування та розвитку психічних явищ, процесів, властивостей, виокремлювати причини та фактори, що диференціюють характер їх індивідуального функціонування та розвитку.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку; ПР16. Знати,

розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога; ПР. 20 Демонструвати знання та розуміння основних законів психічної діяльності людини, що визначаються у загальній, віковій, соціальній, юридичній, політичній, клінічній психології, етнопсихології; ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання; ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань; ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

Вивчення дисципліни «Клінічна психодіагностика» здійснюється в рамках лекційно-практичної системи й передбачає:

- 1. лекційний курс;**
- 2. практичні заняття;**

Лекція (лекція-доповідь, лекція-бесіда, лекція-дискусія). В ході лекцій за характером логіки пізнання впроваджуються аналітичний, синтетичний, індуктивний та дедуктивний методи. За рівнем самостійної розумової діяльності – проблемний виклад та частково-пошуковий метод.

Практичні заняття, які включають заняття для закріплення і систематизації знань, та заняття для вивчення нового матеріалу. За формою проведення – бесіда; обговорення (реферативний), дискусія, практикум.

Підсумковий контроль знань з навчальної дисципліни:

Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100 - бальною шкалою.

Поточний контроль складається з:

1) оцінювання роботи студента впродовж аудиторних занять оцінки за виступ в аудиторії із самостійно підготовленою доповіддю за темою семінарського заняття (структурованість доповіді, обґрунтованість матеріалу, що викладається, зацікавленість слухачів);

2) оцінки за самостійно підготовлену наукову роботу – реферат за вищезазначеними темами:

– реферат повинен мати структурований вигляд, план, список літератури.

Зміст реферату обґрунтований, теоретизований, написаний на основі вагомого джерельного матеріалу. Захист реферату на практичному занятті або на консультації, індивідуальному занятті;

3) тестування або письмової контрольної роботи:

– тестування може проводитися з використанням ПК або у паперовому вигляді. Студент має продемонструвати знання з усіх розділів та тем курсу;

– контрольна робота повинна мати аргументовані та вичерпні відповіді, демонструвати володіння термінологією та основними категоріями клінічної психології.

Поточної оцінки можуть бути додані бали за участь студента у науково-дослідницькій, пошуковій роботі, олімпіадах та конференціях за даною дисципліною.

Підсумковий контроль здійснюється у формі іспита; допуск к іспиту передбачує мінімум 35 балів, які накопичуються у поточнім контролі.

Підвищення оцінки здійснюється у формі усного опитування або у вигляді письмової роботи за всіма темами курсу.

У випадку відсутності студента він може відпрацювати пропущене заняття через усне опитування в позааудиторний час (але не більше половини від загальної кількості семінарських занять). Невідпрацьовані заняття вважаються незданими і від загальної кількості балів, що формують 100% виконання завдання, віднімається їх вартість.

В разі відсутності студента при написанні контрольної роботи йому надається можливість у 2-тижневий термін виконати цей вид роботи. При неявці студента в зазначений термін без поважних причин "вартість" (кількість балів) даного модуля дорівнює "0" (нулю).

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього го	у тому числі					Усього го	у тому числі				
		л	п/с	лаб	інд	ср		л	п/с	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ КЛІНІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ												
Тема 1. Предмет і метод клінічної психодіагностики	8	2	-			6	6	2	-			4
Тема 2. Організаційні аспекти роботи клінічного психолога	6	-	2			4	4	-	-			4
Тема 3. Психологія хворого	8	2	-			6	8	-	2			6
Тема 4. Психосоматичні співвідношення	10	-	2			8	10	-	-			10
Тема 5. Психологічні прояви хвороби. Клінічна діагностика	2	2	-			6	8	-	-			8
Тема 6. Психологія медичного працівника	6	-	-			6	10	2	-			8
Разом за змістовим модулем 1	46	6	4			36	46	4	2			40

Модуль 2.КЛІНІЧНА ПСИХОДІАГНОСТИКА ПАТАЛОГІЙ ПСИХІКИ											
Тема 7. Патологія психіки. Загальні положення	6	2	-			4	8	-	-		8
Тема 8. Патологія інстинктів і потягів. Клінічна діагностика	8	-	2			6	6	-	-		6
Тема 9. Проблема людської агресивності Клінічна діагностика	10	-	2			8	6	-	-		6
Тема 10 Патологія емоцій. Страхи, тривога, фобії Клінічна діагностика	8	2	-			6	8	-	-		8
Тема 11 Психодіагностика патології настрою	8	-	-			8	8	2	-		6
Тема 12 Психодіагностика суїцидальна поведінка.	4	-	-			4	8	-	2		6
Разом за змістовим модулем 2	44	4	4			36	44	2	2		40
Разом за 2 модуля	90	10	8			72	90	6	4		80

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ КЛІНІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Тема 1. Предмет і методи клінічної психодіагностики.

Різні підходи до розуміння предмета. Ситуація на Заході: клінічна психодіагностика як дисципліна, що охоплює всі аспекти роботи психотерапевта і клієнта в умовах «клініки»: консультування, діагностики, терапії. «Абнормальна психологія» - психіатрія для психологів.

Ситуація в колишньому СРСР. Клінічна психологія - медичні аспекти роботи психолога. Медична психологія - психологічні аспекти роботи лікаря, зазвичай включає також і основи загальної психології. Хворобливі розлади завжди мають значення для розуміння норми. Починаючи від Гіппократа до Фрейда і Селлівана медики завжди вносили вклад в розвиток психологічної науки. Приклад - типи психічної конституції по Кречмеру засновані на основних формах психічних захворювань (епілептоїди, шизоїди, циклоїди). Аналогічним чином побудовані й інші класифікації особистісних типів (А. Е. Личко, К. Леонгард). У практиці викладання клінічної психології студентам - психологам вона природним чином розпадається на комплекс дисциплін:

1. Психологічні аспекти взаємодії медичних працівників і пацієнтів.

2. Психологічні особливості медичних працівників.

3. Психологічні особливості хворих на різні недуги.

4. Особливості розпаду вищих психічних функцій при неврологічних хворобах (нейропсихологія)

5. Особливості розпаду психічних функцій і особистості при психічних хворобах (патопсихологія)

6. Основи загальної і часної психопатології (Аномальна психологія)

7. Робота психолога і клієнта (консультування, психотерапія)

Дані питання частково розглядаються як окремі дисципліни (наприклад - нейропсихологія, патопсихологія, основи

психіатрії та психотерапії). Таким чином власне клінічна психологія розглядає переважно загальні питання (пропедевтика) всіх зазначених дисциплін. Методи клінічної психології це - спостереження і різні типи експерименту. Хвороба при цьому розглядається як «природний» експеримент, клінічно-орієнтовані тести.

Тема 2. Організаційні аспекти роботи клінічного психолога

Робота психолога в медичних установах. Основні завдання. Специфіка роботи психолога в неврологічних, нейрохірургічних, психіатричних і наркологічних стаціонарах. Завдання психолога в умовах терапевтичної клініки. Деякі нові області роботи медичного психолога - косметологічні клініки. Етичні проблеми роботи медичного психолога. Компетентність, конфіденційність, незалежність. Правила повідомлення результатів психологічного дослідження. Психологічна лабораторія і принципи її організації. Типи завдань клінічного психолога - диференційний діагноз, функціональний діагноз. Участь в експертній роботі. Трудова і військова експертиза. Судово-психологічна і комплексна судова психолого-психіатрична експертиза. Психотерапія та психологічна корекція. Специфіка роботи психолога в спеціалізованих відділеннях (судово-психіатричної експертизи, відділення неврозів).

Тема 3. Психологія хворого.

Поняття про внутрішню (аутопластичну) картину хвороби. Сенсорний, емоційний, вольовий і концептуальний рівень.

Амбівалентні елементи переживання хвороби. Первинна і вторинна вигода від хвороби по З.Фрейду. Гра «дерев'яна нога» за Е. Берном. Хвороба як фактор комунікації. Поняття про «культ хвороби» і соціальні чинники формування ставлення до хвороби (бажана і ганебна хвороба). Обумовленість аутопластичної картини хвороби - характер хвороби, обставини в яких проявилася хвороба, особливості особистості хворого (вік, емоційна реактивність, загальна сензитивність, характер і шкала цінностей, медична свідомість хворого. Соціальний стан

хворого. Гра «болгарська селянка» за Е. Берном. Лікар як хворий.

Типи відношення хворого до хвороби: адекватне, зневажливе, заперечення, нозофобне, іпохондричне, нозофільне, утилітарне. Аггравация і симуляція.

Тема 4. Психосоматичні співвідношення.

Психосоматичні співвідношення в нормі. В здоровому тілі - здоровий дух, і - навпаки. Тілесні прояви емоцій - набір крилатих виразів і прислів'їв. Експерименти Пфейфера і Вольфа на студентах. Поліграф (детектор брехні).

Павловські досліди. Як музикантам джазу показали лимон (реакція слиновидділення). Звичайні реакції - підвищення кров'яного тиску і почастищення пульсу, зміна ритму дихання, реакція травного тракту.

Сексуальні реакції. Мимовільні м'язові реакції (мускулатура мови).

Психосоматична патологія. Теорія стресу Ганса Сельє. Теорія Александра про співвідношення певних типів дитячих конфліктів і хвороб. Виразка шлунка: незадоволене бажання бути коханим приводить до бажання бути нагодованою. Істерична соматизація і істерична конверсія. Приклади. Теорія «локус міноріс резистенції»:

Компоненти: Спадковий нахил, раннє дитяче формування, органічний нахил, органічне ураження, символічне значення органу в індивідуальній психіці. Фіксація на будь-якому органі, як наслідок затримки либідного розвитку. Наприклад, алкоголізм, як наслідок оральної фіксації. Експерименти історії (блокада Ленінграда, расизм в США). Досліди на тваринах - Портер і Бреді - «мави з підвищеним рівнем відповідальності». Типи психосоматичних розладів по М.Блейлеру:

1. Психосоматозні. Історія з електричним стільцем без струму. Смерть «вуду».
2. Психосоматичні розлади функцій
3. Психосоматичні розлади в ширшому, непрямому сенсі.

Тема 5. Психологічні прояви хвороби.

Особливості перебігу хвороби і психіка. Біль, проблеми знеболювання. Страх і тривога, їх фізичні ознаки. Почуття провини і неповноцінності. Хвороба як фрустрація і реакції на хворобу. Зовнішньо-звинувачувальні реакції. Інструментальне використання хвороби. Перебіг хвороби та переживання хвороби в часі. 1. Премедіцинська фаза. 2. Різка зміна життєвого стилю. 3. Період активної адаптації. 4. Психічна декомпенсація. 5. Пасивна адаптація і капітуляція.

Невиліковні і смертельні хвороби. Проблема інформованості хворого. Два підходи. Говорити правду або брехати?

Смертельно хворий лікар – специфічні проблеми. Зигмунд Фрейд, Освальд Бумка. Витіснення хвороби. Мужність жити і мужність померти. «Психологічні розлади» (Вейсман, Костенбаум). Переживання невиліковної хвороби як варіант реакції гострого горя. Фази психологічного переживання по Кеблера-Росс :відмова, торгівля, гнів, депресія, прийняття.

Інші варіанти: смиренність і спокійне прийняття неминучого. Пасивна капітуляція, апатія і байдужість.

Компенсаторна поведінка - конструктивна і негативна. «Все залишається людям», «Час пік». «Смерть Івана Ілліча», «Три смерті»

Хоспіси. Будинки для людей похилого віку. Екзистенційні проблеми. Релігійне та інші рішення.

Етичні проблеми вмирання і смерті. Активна і пасивна евтаназія. Історія доктора Кеворкяна - дзеркало проблем асистіруемого суїциду.

Теми 6. Психологія медичного працівника.

Покликання і мотивація. Ілюзії, деїллюзії, цинізм. Значення зовнішності. Особистість медичного працівника. Професійна адаптація і професійна деформація. Психологічні компоненти лікувального процесу. Ставлення лікар-хворий на рівні дорослий-дорослий і батько-дитина. Приклад з «Війни і миру» Льва Толстого – лікування Наташі Ростової. Ігри в лікарській приймальні. – теорія Берна. Я тільки хотів Вам допомогти. Болгарська селянка. Оранжерея. Психіатрія. Фігура

«Спасителя». Приклади, пов'язані з наркологічною практикою. Сексуальні аспекти медичної практики: лікар як бажаний партнер (партнерка). Інтимність відносин лікар-хворий. Феномен оголення. Приклади – огляд та лікування Кітті в «Анні Кареніній» Льва Толстого.

Теорія Фрейда про перенесення і контрперенос. Типи перенесення (агресивний, еротичний) і типи контрпереноса (узгоджуваний і додатковий). Перенесення естетичного стереотипу.

Значення емпатії і небезпека проєкції, феномен «психологізації».

Технологізація і дегуманізація медицини в індустріальному суспільстві, її психологічні наслідки. Психологічні проблеми, пов'язані з лікарськими помилками. Втома.

Поняття про медичне середовище. Медичний колектив і місце в ньому хворого (лікар-сестра-хворий). Фобія лікувальних установ.

Етичні проблеми медичної діяльності: конфіденційність, подарунки та хабарі. Фрейд про оплату праці лікаря. Гроші як психологічний фактор.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. КЛІНІЧНА ПСИХОДІАГНОСТИКА ПАТАЛОГІЙ ПСИХІКИ.

Тема 7. Патологія психіки. загальні положення.

Рівні патології психіки і психічних процесів – неврологічний (периферичний), нейропсихологічний, психопатологічний. Поняття про симптоми і синдроми. Неспецифічні, специфічні і «патогенетичні» симптоми. Синдром як стійка сукупність патогенетично пов'язаних між собою симптомів. Симптоми-синдром-хвороба-лікування-прогноз як загальний напрямок мислення лікаря, в тому числі і лікаря психіатричного профілю. Три основні підходи до опису патології психіки: описово-дескриптивний (психіатрія ярликів), феноменологічний (Ясперс) і психодинамічний (Фрейд і його послідовники). Приклад симптому зі «здачею іспиту», його

трактування на трьох рівнях. Феноменологічний і психодинамічний підходи як прийнятні для психолога. Поняття про патопсихологічні і нейропсихологічні синдроми, їх взаємозв'язок з клінічними. Ієрархія симптомів і синдромів - невротичний, психопатичний, психотичний, психоорганічний. Поняття про позитивні і негативні симптоми.

Тема 8. Патологія інстинктів і потягів. Клінічна діагностика.

Компоненти потягів – джерело, енергія, об'єкт, мета (варіант програма- мета). Принцип зняття напруги. Часткові об'єкти і часткові потяги. Фіксація і регрес як джерела патології потягів. Патологія харчового інстинкту. Нервова анорексія і булемія. Умовність кількісного підходу до опису цих розладів: фактор тривоги, мотиваційно-особистісний фактор. Копрофагія – збочення харчового інстинкту.

Фрейдівська теорія психосексуального розвитку, її сучасне значення. Стадії і ерогенні зони. Нарцисизм і катексис. Об'єкт-лібідо і его-лібідо. Патологія сексуального інстинкту: кількісний фактор - гіперсексуальність (сатіріязіс, німфоманія). Особистісний фактор. Гіперсексуальність як прояв тривожності, прагнення до влади, як компенсаторна поведінка. Минуща підліткова гіперсексуальність. Сексуальна холодність – культуральні та психологічні фактори.

Патологія статевого інстинкту до об'єкту. Проблема гомосексуальності і руху сексуальних меншин. Трансвестизм, педофілія, геронтофілія, некрофілія, зоофілія, фетишизм. Специфіка фетишизму як регресу до часткового потягу. Войєризм (скопофілія) і ексгібіціонізм, фроттаж - регрес до часткових потягів. Агресивні елементи в регресивних потягах. Патологія сексуального інстинкту за програмою-мети. Проблема садомазохізму. Види садизму і мазохізму по Е. Фромму. Проблема «анатомічних кордонів» сексуального контакту – патологічні, компенсаторні і культуральні аспекти. Перверсії і інверсії. Проблема патології інстинкту самозбереження – патологічна боязкість, прагнення до ризику.

Особистісні чинники. Зв'язок патології інстинктів з розладами особистості. Витонченість або збоченість?

Особливості роботи психолога з хворими, що мають сексуальні проблеми.

Тема 9. Проблема людської агресивності Клінічна діагностика.

Інстинктивні теорії. Дарвінівська теорія про боротьбу за існування всередині одного виду. Концепція Конрада Лоренца: приклади з рибками. Концепція агресивності людини як прояви «дегенерації». Чезаре Ломброзо і ідея про «природжених злочинців». Дві концепції агресивності Фрейда. Компонент сексуального потягу або самостійний інстинкт смерті? Принцип нірвани. Фроммовський підхід до людської деструктивності. Поняття про доброякісну і злроякісну агресію. «Оральна» і «анальна» типи агресії. Жорстокість і деструктивність. Типи садизму: сексуальний, анальний, несексуальний. Фроммовська концепція некрофілії. Індустріалізація і технократія як чинники «відчуження» агресії. Інші теорії - Альберт Бандура. Теорія моделювання. Агресивність і аутоагресивність. Агресивні компоненти в клініці різних захворювань. Зв'язок з особистісними порушеннями (асоціальний особистісний розлад). Особливості роботи з агресивними хворими. Забезпечення безпеки психолога. Експериментально психологічні методи виявлення агресивності, загальна характеристика.

Тема 10. Патологія емоцій. Страх, тривога, фобії. Клінічна діагностика.

Повторення загальних відомостей про природу і класифікацію емоцій. Знак емоції, стеничні та астеничні емоції, напрямок «до» і «від» об'єкта. Тривалість сили емоції. «Предметні» і «безпредметні» емоції. Страх (переляк) і тривога як приклади. Уточнення термінів – емоція, почуття, настрої, афект.

Патологія емоцій за ступенем їх вираженості. Поняття про фізіологічний, психологічний і патологічний афекти. Їх судово-психологічне і психіатричне значення. Недиференцированість

і зниження рівня емоційного реагування Основні терміни-метафори: рестриктивний афект, емоційна уплощенність, емоційна холодність, емоційна тупість. Гострий параліч емоцій як крайня реакція на стрес. Віктор Франкл про «апатії» як принципи виживання в нацистських концтаборах.

Патологія емоцій за характером їх протікання. Зниження порогу емоційного збудження в різних варіантах: емоційна легкодухність (нетримання афекту), емоційна імпульсивність, синдром дратівливої слабкості, виснаженість і лабільність емоцій. «Прекрасна байдужість».

Патологія емоцій по фактору їх відповідності стимулу – зміщений афект, зміна афекту на протилежний, звернення афекту на самого себе. Амбівалентність почуттів і емоцій, їх психологічне значення. «Неадекватність» емоцій. Умовність цього терміна.

Внутрішня і зовнішня обумовленість емоційних реакцій

Адаптивна функція переляку і тривоги. Теорії патологічної тривожності: від Фрейда до Хорні. Страх як витиснуте бажання. Приклад – страх висоти. Оцінка тривоги Ясперсом. «Вільно плаваюча тривога». Екзистенціальна тривога по П. Тілліху: тривога долі і смерті, порожнечі і безглуздості, провини. Динаміка тривоги: соматизація, відщеплення, ізоляція, перенесення. Формування патологічних фобій, їх психодинамічне тлумачення на прикладі фобії гострих предметів і агорофобії. Казка про сплячу красуню – ключ до розуміння фобії гострих предметів. Поняття про розлади, пов'язані з тривожністю в сучасній психіатрії. Генералізований тривожний розлад, гострий панічний розлад (плюс агоро-фобія), соціальні і прості фобії. Культуральні фактори в прояві розладів: амок.

Вольові порушення – гіпобулії, парабулія – піроманія, клептоманія, дипсоманія, дромоманія. Зв'язок парабулій з розладами особистості.

Теми 11. Психодіагностика патологій настрою.

Основні типи – дисфорія, ейфорія, депресія, гипоманія.

Опис клінічних проявів ейфорії і дисфорії. Органічні і інтоксикаційні розлади як основна причина зазначених розладів.

Гіпоманія, її основні прояви і симптоми. Діагностика гіпоманії на основі класифікації DSM – IV. Основні ознаки – відчуття приливу сил і щастя, або – безглузда, психомоторна активність (збудження), знижена потреба в сні, прискорення мислення з порушенням його послідовності аж до «скачка ідей», мовний натиск, зниження контролю над інстинктами. Відволікання, нездатність адекватно розрізняти зовнішні стимули. Підвищена «роздута» самооцінка. У період підвищеного настрою як мінімум три з перерахованих симптомів повинні бути присутніми. Зрідка (при манії) – галюцинації і маревні ідеї. Психодинамічна концепція манії як зникнення кордонів між «Я» і «Над-Я».

Депресія як найбільш частіший психічний розлад. Реактивні (психогенні) і ендогенні депресії. Рівні депресивних розладів. Стара (невротична-психотична) і сучасна класифікація депресії (велика депресія і дистимія). Клінічні форми: меланхолійна і ажитирована депресії. Соматизирована і «депресія з посмішкою» (маскована, ларвирована) – особливі форми депресій. Гострий раптовий приступ депресії – «раптус». Основні групи симптомів: власне афективні – депресія або тривога, агеїдонія (нездатність до переживання задоволення) мотиваційні симптоми: втрата інтересу до повсякденної активності, суїцидальні думки і дії, відчуття безпорадності і безнадійності, когнітивні симптоми: почуття провини, недостойнства і гріховності, низька самооцінка, зниження здатності до концентрації, сповільненість розумових процесів, що іноді супроводжується моторної загальмованістю. Вегетативні симптоми: порушення сну (типові ранні пробудження при меланхолії і погіршення стану вранці), зниження апетиту, енергія, зниження лібідо, психомоторна загальмованість – або збудження (при ажитированной депресії). Соматичні симптоми – сухість у роті, серцебиття, звуження зіниць, схильність до закріпів (рідше – розслаблений стілець).

Психоаналітична теорія депресії в порівнянні з реакцією гострого горя. Збіднення реальності (горе) і збіднення власного я (меланхолія). Караюча роль суперего. Самонарікання при депресії як звернені всередину закиди іншим людям.

Активність «інтроєктами». Когнітивна теорія: негативний стиль мислення і депресія – порочне коло. Феномен «сумний і мудрий» (Проповідник). Депресивний реалізм. Екзистенційні феномени в переживанні депресії. «Сповідь» Льва Толстого.

Експериментально-психологічні методи виявлення депресій. Спеціалізовані опитувальники: шкала Бека і ін. Шкали депресії, гіпоманії та тривоги в опитувальнику ММРІ.

Особливості роботи психолога з депресивними пацієнтами.

Тема 12. Психодіагностика суїцидальної поведінки.

Міфи і реалії суїциду. Слово і діло. Попередні суїцидальні спроби. Суїцидент дійсно хоче померти? Крик про допомогу. Умовність традиційного поділу суїцидів на демонстративні і реальні. Суїцид неминучий? Криза часто короткочасна. Всі суїциденти божевільні? Ні, багато хто з них психічно здорові. Релігійно культурні чинники в психології суїцидальної поведінки. Іудейсько-християнська традиція: від прийняття до категоричного осуду. Пом'якшення позицій в протестантських церквах в останні десятиліття.

Теоретичні пояснення суїцидальної поведінки. Соціальні фактори: теорія Дюркгейма. Альтруїстичний, аномічний і егоцентричний тип суїциду. Фрейд: поворот агресії на самого себе. Юнг – пристрасть до наслідування. Меннігер: бажання вбити, бути вбитим і бажання померти – складові суїцидальної поведінки. Принципи оцінки суїцидального ризику. Пол, вік, сімейний стан, самотність, алкоголізм і наркоманія, психічне і фізичне здоров'я, почуття безпорадності і безнадійності. Особистісна втрата. Зміна соціального статусу – те, що сталося або прогнозоване. Характер суїцидальних висловлювань і приготувань. Летальність обраного методу. Інші критерії оцінки.

Принципи роботи з суїцидальними пацієнтами. Кризова інтервенція. Превенція, інтервенція, поственція - робота з вижилими родичами людини, який покінчив з собою.

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин очне (заочне)
1.	Організаційні аспекти роботи клінічного психолога.	2/0
2.	Психологія хворого.	0/2
3.	Психосоматичні співвідношення.	2/0
4.	Патологія інстинктів і потягів. Клінічна діагностика.	2/0
5.	Проблема людської агресивності. Клінічна діагностика.	2/0
6.	Психодіагностика суїцидальна поведінка.	0/2
7.	Разом	8/4

Тема 1. Організаційні аспекти роботи клінічного психолога.

1.1. Робота психолога в медичних установах. Основні завдання. Специфіка роботи психолога в неврологічних, нейрохірургічних, психіатричних і наркологічних стаціонарах.

1.2. Завдання психолога в умовах терапевтичної клініки.

1.3. Деякі нові області роботи медичного психолога - косметологічні клініки.

1.4. Етичні проблеми роботи медичного психолога.

1.5. Компетентність, конфіденційність, незалежність.

1.6. Правила повідомлення результатів психологічного дослідження.

1.7. Психологічна лабораторія і принципи її організації.

1.8. Типи завдань клінічного психолога - диференційний діагноз, функціональний діагноз.

1.9. Специфіка роботи психолога в спеціалізованих відділеннях (судово-психіатричної експертизи, відділення неврозів).

Література:

1. Артющіна Н. В. Сімовонік А. І. Особливості взаємозв'язку між само детермінацією, само ставленням та авторським життєвим вибором як показниками життєтворчості особистості. ScienceandEducationaNewDimension. PedagogyandPsychology. VII(93).Issue:229,2020 May,p.66–71

2. Медична психологія: навч. посіб. / [Пошук Н. Г., Маркова М. В., Кондратюк А. І., Стукан Л. В.]. – Вінниця : [Горбачук І. П.], 2010. – 135 с.

3. Медична психологія: навч. посіб./ В. А. Абрамов [та ін.] ; ред. В. А. Абрамов. – Донецьк : Каштан, 2008. – 270 с.

4. Херсонский Б. Г. Глубинная психология. Одесса, “Астропринт”, 2008.

Тема 2. Психологія хворого.

2.1. Поняття про внутрішню (аутопластичну) картину хвороби.

2.2. Сенсорний, емоційний, вольовий і концептуальний рівень.

2.3. Амбівалентні елементи переживання хвороби.

2.4. Первинна і вторинна вигода від хвороби по З.Фрейду.

2.5. Типи відношення хворого до хвороби: адекватне, зневажливе, заперечення, нозофобное, іпохондричний, нозофільное, утилітарне.

2.6. Агривация і симуляція.

Література:

1. Медична психологія: навч. посіб./ В. А. Абрамов [та ін.] ; ред. В. А. Абрамов. – Донецьк : Каштан, 2008. – 270 с.

2. Психологія ; Медична психологія ; Психіатрія (термінологія) / Ігор Іванович... Кутько (уклад.). – Х., 1997. – 314с. – Укр., рос. та англ. мовами.

3. Шебанова С.Г., Шебанова В.І. Клінічна психологія: навчально–методичний посібник. – Херсон, 2009.– 192 с.

4. Херсонский Б. Г. Глубинная психология. Одесса, “Астропринт”, 2008.

Тема 3. Психосоматичні співвідношення.

3.1. Психосоматичні співвідношення в нормі.

3.2. Психосоматическая патологія.

3.3. Типи психосоматичних розладів.

Литература:

1. Медична психологія: навч. посіб. / [Пошук Н. Г., Маркова М. В., Кондратюк А. І., Стукан Л. В.]. – Вінниця : [Горбачук І. П.], 2010. – 135 с.

2. Медична психологія: навч. посіб./ В. А. Абрамов [та ін.] ; ред. В. А. Абрамов. – Донецьк : Каштан, 2008. – 270 с.

3. Максименко С. Д., Шевченко Н. Ф. Психологічна допомога тяжким соматично хворим . – К.:Миланик, 2007. – 142 с. (МОН України № 14/18 Г-1273 від 01.12.2006)

Тема 4. Патологія інстинктів і потягів. Клінічна діагностика.

4.1. Компоненти потягів – джерело, енергія, об'єкт, мета (варіант програма– мета). Принцип зняття напруги.

4.2. Фрейдівська теорія психосексуального розвитку, її сучасне значення. Стадії і ерогенні зони.

4.3. Патологія статевого інстинкту по об'єкту. Проблема гомосексуальності і руху сексуальних меншин.

4.4. Особливості роботи психолога з хворими, що мають сексуальні проблеми.

Литература:

1. Психологія ; Медична психологія ; Психіатрія (термінологія) / Ігор Іванович... Кутько (уклад.). – Х., 1997. – 314с. – Укр., рос. та англ. мовами.

2. Шебанова С. Г., Шебанова В. І. Клінічна психологія: навчально-методичний посібник. – Херсон, 2009.– 192 с.

Тема 5. Проблема людської агресивності.Клінічна діагностика.

5.1. Інстинктивні теорії. Дарвінівська теорія про боротьбу за існування всередині одного виду.

5.2. Концепція агресивності людини як прояви «дегенерації».

5.3. Особливості роботи з агресивними хворими. Забезпечення безпеки психолога.

5.4. Експериментально психологічні методи виявлення агресивності, загальна характеристика.

Література:

1. Медична психологія: Навч. посібник для самопідготовки студентів / Центральний методичний кабінет з вищої медичної освіти; Донецький держ. медичний ун-т ім. М. Горького / Володимир Андрійович Абрамов (ред.) [Абрамов Володимир Андрійович, Вітенко Іван Сергійович, Бурцев Олександр Костянтинович, Ряполова Тетяна Леонідівна, Виговська Олена Михайлівна]– Донецьк : Каштан, 2003. – 118с.

2. Шебанова С. Г., Шебанова В. І. Клінічна психологія: навчально–методичний посібник. – Херсон, 2009.– 192 с.

Тема 6. Психодіагностика суїцидальна поведінка.

6.1. Міфи і реалії суїциду. Умовність традиційного поділу суїцидів на демонстративні і реальні.

6.2. Теоретичні пояснення суїцидальної поведінки.

6.3. Принципи оцінки суїцидального ризику.

6.4. Принципи роботи з суїцидальними пацієнтами.

Література:

1. Медична психологія: навч. посіб. / [Пошук Н. Г., Маркова М. В., Кондратюк А. І., Стукан Л. В.]. – Вінниця : [Горбачук І. П.], 2010. – 135 с.

2. Медична психологія: навч. посіб./ В. А. Абрамов [та ін.] ; ред. В. А. Абрамов. – Донецьк : Каштан, 2008. – 270 с.

Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми/види завдань	Кількість годин	
		очне	заочне
1.	Тема 1. Предмет і метод клінічної психодіагностики. (доповідь-презентація)	6	4
2.	Тема 2. Організаційні аспекти роботи клінічного психолога.(доповідь-презентація)	4	4
3.	Тема 3. Психологія хворого. (реферат)	6	6
4.	Тема 4. Психосоматичні співвідношення. (доповідь-презентація)	8	10
5.	Тема 5. Психологічні прояви хвороби. Клінічна діагностика.(есе)	6	8
6.	Тема 6. Психологія медичного працівника. (реферат)	6	8
7.	Тема 7. Патологія психіки. Загальні положення.(есе)	4	8
8.	Тема 8. Патологія інстинктів і потягів. Клінічна діагностика.(доповідь-презентація)	6	6
9.	Тема 9. Проблема людської агресивності Клінічна діагностика. (реферат)	8	6
10.	Тема 10 .Патологія емоцій. Страх, тривога, фобії Клінічна діагностика. (доповідь-презентація)	6	8
11.	Тема 11. Психодіагностика патології настрою. (реферат)	8	6
12.	Тема 12.Психодіагностика суїцидальна поведінка.(доповідь-презентація)	4	6
13.	Разом	72	80

Питання з курсу «Клінічна психодіагностика»

1. Предмет і методи клінічної психодіагностики. 2. Різні підходи до розуміння предмета. 3. Ситуація на Заході: клінічна психодіагностика як дисципліна, що охоплює всі аспекти роботи психотерапевта і клієнта в умовах «клініки»: консультування, діагностики, терапії. «Аномальна психологія» – психіатрія для психологів. 4. Ситуація в колишньому СРСР. Клінічна психологія – медичні аспекти роботи психолога. Медична психологія – психологічні аспекти роботи лікаря, зазвичай включає також і основи загальної психології. 5. Хворобливі розлади завжди мають значення для розуміння норми. Починаючи від Гіппократа до Фрейда і Селлівана медики завжди вносили вклад в розвиток психологічної науки. 6. Психологічні аспекти взаємодії медичних працівників і пацієнтів. 7. Психологічні особливості медичних працівників. 8. Психологічні особливості хворих на різні недуги. 9. Особливості розпаду вищих психічних функцій при неврологічних хворобах (нейропсихологія) 10. Особливості розпаду психічних функцій і особистості при психічних хворобах (патопсихологія) 11. Основи загальної і часна психопатології (Аномальна психологія) 12. Робота психолога і клієнта (консультування, психотерапія) 13. Організаційні аспекти роботи клінічного психолога 14. Робота психолога в медичних установах. Основні завдання. Специфіка роботи психолога в неврологічних, нейрохірургічних, психіатричних і наркологічних стаціонарах. 15. Завдання психолога в умовах терапевтичної клініки. Деякі нові області роботи медичного психолога – косметологічні клініки. 16. Етичні проблеми роботи медичного психолога. Компетентність, конфіденційність, незалежність. 17. Правила повідомлення результатів психологічного дослідження. 18. Психологічна лабораторія і принципи її організації. 19. Типи завдань клінічного психолога – диференційний діагноз, функціональний діагноз. 20. Трудова і військова експертиза. 21. Судово-психологічна і комплексна судова психолого-

психіатрична експертиза. 22. Психотерапія та психологічна корекція. 23. Специфіка роботи психолога в спеціалізованих відділеннях (судово–психіатричної експертизи, відділення неврозів). 24. Психологія хворого. 25. Поняття про внутрішню (аутопластичну) картину хвороби. Сенсорний, емоційний, вольовий і концептуальний рівень. 26. Амбівалентні елементи переживання хвороби. Первинна і вторинна вигода від хвороби по З.Фрейду. Гра «дерев'яна нога» за Е. Берном. Хвороба як фактор комунікації. Поняття про «культ хвороби» і соціальні чинники формування ставлення до хвороби (бажана і ганебна хвороба). 27. Обумовленість аутопластичної картини хвороби – характер хвороби, обставини в яких проявилася хвороба, особливості особистості хворого (вік, емоційна реактивність, загальна сензитивність, характер і шкала цінностей, медична свідомість хворого. Соціальний стан хворого. Гра «болгарська селянка» за Е. Берном. Лікар як хворий. 28. Типи відношення хворого до хвороби: адекватне, зневажливе, заперечення, нозофобне, іпохондричне, нозофільне, утилітарне. Агрравація і симуляція. 29. Психосоматичні співвідношення. 30. Психосоматичні співвідношення в нормі. В здоровому тілі– здоровий дух, і – навпаки. Тілесні прояви емоцій – набір крилатих виразів і прислів'їв. Експерименти Пфейфера і Вольфа на студентах. Поліграф (детектор брехні). 31. Павловські досліді. Як музикантам джазу показали лимон (реакція слиновиділення). Звичайні реакції – підвищення кров'яного тиску і почастішання пульсу, зміна ритму дихання, реакція травного тракту. 32. Сексуальні реакції. Мимовільні м'язові реакції (мускулатура мови). 33. Психосоматична патологія. Теорія стресу Ганса Сельє. Теорія Александра про співвідношення певних типів дитячих конфліктів і хвороб. Виразка шлунка: незадоволене бажання бути коханим приводить до бажання бути нагородованою. Істерична соматизація і істерична конверсія. Приклади. Теорія «локус міноріс резистенції». 34. Компоненти: Спадковий нахил, ранне дитяче формування, органічний нахил, органічне ураження, символічне значення органу в індивідуальній психіці. Фіксація

на будь-якому органі, як наслідок затримки либідного розвитку. Наприклад, алкоголізм, як наслідок оральної фіксації. Експерименти історії (блокада Ленінграда, расизм в США).

35. Типи психосоматичних розладів по М. Блейлеру:

35.1. Психосоматозні. Історія з електричним стільцем без струму. Смерть «вуду».

35.2. Психосоматичні розлади функцій

35.3. Психосоматичні розлади в ширшому, непрямому сенсі.

36. Психологічні прояви хвороби.

37. Особливості перебігу хвороби і психіка. Біль, проблеми знеболювання. Страх і тривога, їх фізичні ознаки. Почуття провини і неповноцінності. Хвороба як фрустрація і реакції на хворобу. Зовнішньо-звинувачуванні реакції.

38. Інструментальне використання хвороби. Перебіг хвороби та переживання хвороби в часі.

1. Премедіцинська фаза.
2. Різка зміна життєвого стилю.
3. Період активної адаптації.
4. Психічна декомпенсація.
5. Пасивна адаптація і капітуляція.

39. Невиліковні і смертельні хвороби. Проблема інформованості хворого. Два підходи. Говорити правду або брехати?

40. Смертельно хворий лікар – специфічні проблеми. Зигмунд Фрейд, Освальд Бумка. Витіснення хвороби. Мужність жити і мужність померти. «Психологічні розлади» (Вейсман, Костенбаум). Переживання невиліковної хвороби як варіант реакції гострого горя. Фази психологічного переживання по Кеблера-Росс :відмова, торгівля, гнів, депресія, прийняття.

41. Інші варіанти: смиренність і спокійне прийняття неминучого. Пасивна капітуляція, апатія і байдужість.

42. Компенсаторна поведінка – конструктивна і негативна. «Все залишається людям», «Час пік». «Смерть Івана Ілліча», «Три смерті».

43. Хоспіси. Будинки для людей похилого віку. Екзистенційні проблеми. Релігійне та інші рішення.

44. Етичні проблеми вмирання і смерті. Активна і пасивна евтаназія. Історія доктора Кеворкяна – дзеркало проблем ассістируемое суїциду.

45. Психологія медичного працівника.

46. Покликання і мотивація. Ілюзії, деіллюзії, цинізм. Значення зовнішності. Особистість медичного працівника. Професійна адаптація і професійна деформація. Психологічні компоненти лікувального процесу. Ставлення

лікар-хворий на рівні дорослий-дорослий і батько-дитина. Приклад з «Війни і миру» Льва Толстого – лікування Наташі Ростової. Ігри в лікарській приймальні. – теорія Берна. Я тільки хотів Вам допомогти. Болгарська селянка. Оранжерея. Психіатрія. Фігура «Спасителя». Приклади, пов'язані з наркологічною практикою. Сексуальні аспекти медичної практики: лікар як бажаний партнер (партнерка). Інтимність відносин лікар-хворий. Феномен оголення. Приклади – огляд та лікування Кітті в «Анні Кареніній» Льва Толстого. 47. Теорія Фрейда про перенесення і контрперенос. Типи перенесення (агресивний, еротичний) і типи контрпереноса (узгоджуваний і додатковий). Перенесення естетичного стереотипу. 48. Значення емпатії і небезпека проєкції, феномен «психологізації». 49. Технологізація і дегуманізація медицини в індустріальному суспільстві, її психологічні наслідки. Психологічні проблеми, пов'язані з лікарськими помилками. Втома. 50. Поняття про медичне середовище. Медичний колектив і місце в ньому хворого (лікар–сестра–хворий). Фобія лікувальних установ. 51. Етичні проблеми медичної діяльності: конфіденційність, подарунки та хабарі. Фрейд про оплату праці лікаря. Гроші як психологічний фактор. 52. Патологія психіки. загальні положення. 53. Рівні патології психіки і психічних процесів – неврологічний (периферичний), нейропсихологічний, психопатологічний. 54. Поняття про симптоми і синдроми. Неспецифічні, специфічні і «патогенетичні» симптоми. 55. Синдром як стійка сукупність патогенетично пов'язаних між собою симптомів. Симптоми – синдром – хвороба – лікування – прогноз як загальний напрямок мислення лікаря, в тому числі і лікаря психіатричного профілю. 56. Три основні підходи до опису патології психіки: описово–deskриптивний (психіатрія ярликів), феноменологічний (Ясперс) і психодинамічний (Фрейд і його послідовники). Приклад симптому зі «здачею іспиту», його трактування на трьох рівнях. 57. Феноменологічний і психодинамічний підходи як прийнятні для психолога. Поняття про пато-психологічні і нейропсихологічні синдроми,

їх взаємозв'язок з клінічними. 58. Ієрархія симптомів і синдромів – невротичний, психопатичний, психотичний, психоорганічний. Поняття про позитивні і негативні симптоми. 59. Патологія інстинктів і потягів. Клінічна діагностика. 60. Компоненти потягів – джерело, енергія, об'єкт, мета (варіант програма – мета).

Рекомендована література

Основна

1. Вишталенко О. Д., Кириченко О. М., Юнг Н. В. Методичні рекомендації до курсу «Клінічна психодіагностика. Проективні методики в клініці» для студентів спеціальність 053 «Психологія» - Одеса : Букаев В.В.: - 2019.-36с.

2. Корольчук М. С. Психодіагностика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. Закл. К. : Ніка Центр, 2007. 400 с.

3. Максименко С. Д., Шевченко Н. Ф. Психологічна допомога тяжким соматично хворим . –К.:Миланик, 2007. – 142 с. (МОН України № 14/18 Г-1273 від 01.12.2006)

4. Мельничук О. Б. Психологічна діагностика: Навч. посібник. 3-те вид. - К.: Каравела, 2013. - 316 с.

5. Медична психологія: навч. посіб. / [Пошук Н. Г., Маркова М. В., Кондратюк А. І., Стукан Л. В.]. - Вінниця : [Горбачук І. П.], 2010.-135 с.

6. Медична психологія: навч. посіб./ В. А. Абрамов [та ін.] ; ред. В. А. Абрамов. - Донецьк : Каштан, 2008. - 270 с.

7. Морозов С. М., Бондар В. В. Клінічна психологія: Навч. посіб. / Інститут післядипломної освіти Київського національного ун-ту ім. Тараса Шевченка. — К. : ІПО КУ ім. Тараса Шевченка, 2001. — Ч. 1 : Психологія лікувальних впливів. Феномен плацебо. — 114с.

8. Юнг Н. В., Ковальська Х. Л. Психологині особливості впливу групи на особистість на прикладі студентських груп. «Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки». 2020 - №6 – С.151-156.

9. Юнг Н. В., Смокова Л. С., Кологривова Н. М. Роль соціума у формуванні особистості підлітка // Габітус. – 2021. – Т. 2, №24. - 2021. С. 118-124. DOI <https://doi.org/10.32843/2663-5208.2021.24.2.21>

10. Budyanskiy N.F., Vishtalenko E.D., Yung N.V. The course of lectures of general psychology. Part 2 – Odessa: publisher Bukaev V.V., 2017. – 100 p.

11. The course of lectures of general psychology. Part 1 / Budyanskiy N. F., Vishtalenko E. D., Yung N. V. – Odessa: publisher Bukaev V.V., 2016.–104p.

Додаткова

1. Блохіна В. П., Вітенко І. С., Спіріна І. Д., Лисиця Г. І., Кетков Д. Ф. Загальна та медична психологія: (практикум): Навч. посібник для студ. вищ. мед. навч. закладів III-IV рівнів акредитації / Дніпропетровська держ. медична академія. Кафедра психіатрії, загальної та медичної психології / І. Д. Спіріна (заг.ред.), І. С. Вітенко (заг.ред.). — Д. : АРТ-ПРЕС, 2002. — 176с.

2. Навчально-методичний комплекс фахової підготовки бакалаврів. 03.01 Соціально-політичні науки, 6.030102 Психологія (спеціальна, медична)/ Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Ін-т корекц. педагогіки та психології ; Л. М. Руденко [та ін.] ; за ред. Руденко Л.М. - К. : Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, 2008. - 302 с.

3. Юнг Н. В., Ковальська Х. Л. Психологіні особливості впливу групи на особистість на прикладі студентських груп. «Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки». 2020 - №6 – С.151-156.

4. Юнг Н. В., Розенберг І. Л., Калашник С. К. Система ціннісних орієнтацій при побудові життєвої перспективи у юнацькому віці» Науковий журнал «Габітус». 2020. Вип 19. С.202-208.

ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <http://nbuv.gov.ua>
2. <http://appsychology.org.ua/index.php/ua/dlia-avtoriv>
3. <https://www.apa.org/pubs/journals/amp/>
4. <https://www.tandfonline.com/toc/vsoc20/current>
5. <https://onlinelibrary.wiley.com/journal/20448309>
6. <https://www.apa.org/pubs/journals/psp/>

Навчальне видання

КЛІНІЧНА ПСИХОДІАГНОСТИКА

*Методичні рекомендації
для студентів спеціальності 053 «Психологія» другого
(магістерського) рівня вищої освіти*

Укладач
Юнг Наталія Володимирівна

Підп. до друку 14.06.23 Формат 60х90/16.Папір офсетний
Гарн. «Times» Друк цифровий. Ум.друк. арк. 2.
Наклад 500 пр.

Видавець Букаєв Вадим Вікторович
вул.Пателеймонівская 34, м. Одеса, 65012
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №2783 від 02.03.2007 р.
Тел.094964393, 0487431393 email – 7431393@gmail.com